

Voorstel

Brede benadering van gezondheid

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1 Aanleiding	2
2 Kader van de opdracht	2
3 Structuur van de opdracht	4
4 Uitvoering en selectie van de voorstellen	5
5 Management en organisatie	5
5.2 Rol ZonMw	6
5.3 Beoordelingsprocedure	6
5.4 Voortgangsbewaking.....	6
5.5 Evaluatie van de opdracht.....	6
5.5 Communicatie- en implementatieplan.....	6
6 Planning en begroting	7
6.1 Globale planning	7
6.2 Begroting.....	7
7 Bijlage	8
7.1 Uit algemene opdrachtbrief VWS 8 juli 2020	8

Voorstel voor opdracht instrumentontwikkeling en voucherregeling

Brede benadering van gezondheid

1 Aanleiding

In de algemene opdrachtbrief van VWS van juli 2020 verzoekt VWS ZonMw een tweetal onderzoeken/projecten uit te voeren: het ontwikkelen van een toepasbare set aan instrumenten om te komen tot een evaluatie van de (kosten)effectiviteit vanuit de brede benadering van gezondheid en een voucherregeling voor burgers en professionals om met positieve gezondheid aan de slag te gaan. In dit voorstel is uitgewerkt wat, hoe en met wie we dit gaan doen en volgens welke planning,. Daarbij bouwen we voort op relevante trajecten bij ZonMw en NWO die hier aan vooraf gingen, maar ook lopende en geplande activiteiten die hier mooi bij aansluiten.

Doelstelling

Doel is het leveren van een bijdrage aan de ondersteuning van VWS en veldpartijen¹ bij de evaluatie van hun beleid vanuit de brede benadering van gezondheid en de toepassing van dit gedachtegoed in de praktijk.

Hiervoor zijn de volgende sub-doelstellingen geformuleerd:

- Het komen tot een meetinstrumentarium voor organisaties en (decentrale) overheden om hun werk te kunnen evalueren vanuit een breed gezondheidsconcept, zoals ook in de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid beschreven, daarbij rekening houdend met maatschappelijke ongelijkheden tussen groepen en de behoefte aan groepsoverstijgende evaluaties ter ondersteuning van allocatiebeslissingen in de gezondheidszorg.
- Het benaderen van de brede omschrijving van gezondheid vanuit meer dimensies, zoals kwaliteit van leven.
- Uitbreiding en implementatie van het kwaliteit van leven en gezondheid dashboard met de resultaten uit dit onderzoek ten behoeve van beleidsmakers en onderzoekers
- Onderzoeksgroepen bij elkaar brengen die in samenwerking hun expertise inzetten (denk aan methodologen, gezondheidswetenschappers, dataexperts, ethici, sociologen, (sociaal) filosofen en antropologen).
- Het in samenwerking met het Institute for Positive Health (IPH) en Alles in Gezondheid (AiG) vormgeven van een voucherregeling, met daarbij behorende voorwaarden, zodat burgers en professionals aan de slag kunnen gaan met de brede benadering van gezondheid.

2 Kader van de opdracht

Brede benadering van gezondheid bij ZonMw

ZonMw ondersteunt het beleid, onderwijs, onderzoek en praktijk bij het toepassen van de brede benadering van gezondheid. Begonnen is met het op de kaart zetten van het begrip positieve gezondheid. Van 2017-2020 is op basis van het ZonMw beleidsplan ingezet op operationalisering en doorontwikkeling van het gedachtegoed van positieve gezondheid. Mede op basis van een ZonMw-brede inventarisatie is besloten de term "positieve gezondheid" aan te passen naar "een brede benadering van gezondheid". Dit alles vanuit de gedachte dat deze brede benadering beter aansluit bij het verbinden van (onderzoeks)domeinen binnen en buiten de gezondheidszorg. In het nieuwe beleidsplan 2020-2024 wil ZonMw, aansluitend bij de VWS missie², een bijdrage leveren aan de inclusieve samenleving. Dit betekent dat iedereen, ongeacht beperking of ziekte volwaardig kan deelnemen. Preventie, zorg en welzijn raken daardoor steeds meer met elkaar verweven.

---

¹ Veldpartijen zijn onder meer onderzoekers, zorg en welzijnsorganisaties, burgerinitiatieven

² [Kennis- en Innovatieagenda \(KIA\) 2020-2023](#)

Beleid VWS

Naast de ambities in de Kennis en innovatieagenda (KIA) 2020-2023 (zie eerder) staan in de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024³ ambities die vragen om afstemming tussen begrippen en definities en een instrumentarium waarmee verschillende organisaties en initiatieven kunnen evalueren. Wat levert het werken in de praktijk vanuit een breed gezondheidsconcept op? Kan gebruik worden gemaakt van dataverzameling via digitale innovaties en zijn deze data uitwisselbaar en koppelbaar?

NWO kwaliteit van Leven en Gezondheid

ZonMw en NWO-Sociale en Geesteswetenschappen (SGW) hebben samen gewerkt in het programma Kwaliteit van Leven en Gezondheid. Dit programma richtte zich op de vraag wat kwaliteit van leven is, en op de analyse van bestaande en de ontwikkeling van nieuwe meetinstrumenten voor het vinden van optimale en passende metingen van de kwaliteit van leven met het oog op evaluaties van innovaties. De resultaten zijn uitgewerkt in een policy brief⁴ met aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

NWO stelt NWO budget beschikbaar voor een vervolg op / uitbreiding van dat programma, met inbegrip van de ethische vraagstukken daarbij.

Positionering ten opzichte van andere programma's en initiatieven

Binnen het programma *Uitkomstgerichte Zorg* is ZonMw op verzoek van VWS in 2020 gestart met aanvullende activiteiten op de al lopende Santeon experimenten, gericht op 'Uitkomstgericht betalen en organiseren'. De activiteiten betreffen (i) het faciliteren van experimenteerruimte voor uitkomstgericht betalen en organiseren en (ii) het faciliteren van het beantwoorden van onderzoeksvragen die voortkomen uit activiteit (i) alsook uit een inventarisatieonderzoek dat onderzoeksbureau SiRM recent in opdracht van het ministerie van VWS heeft uitgevoerd op dit terrein. Verwachting is dat gedurende de zomer van 2020 gestart kan worden. Deze ontwikkelingen betreffen een aanvulling op de bestaande resultaten van het programma.

Voor deze aanvulling van het programma *Uitkomstgerichte Zorg* is een budget van € 1,5 miljoen (inclusief uitvoeringskosten ZonMw) voor de periode 2020-2022 beschikbaar.

Ook in de *Kennisagenda Juiste Zorg op de Juiste plek*⁵ wordt het belang van en behoefte aan inzicht in uitkomsten benoemd.

Welke winst valt er te behalen, in termen van gezondheid en functioneren, maar ook in kwaliteit van zorg, werkbeleving en kosten? We weten nog te weinig over de effecten van nieuwe organisatievormen, dynamische netwerkzorg en interprofessionele samenwerking op het functioneren en de kwaliteit van leven van burgers, maar ook de (ervaren) kwaliteit van zorg, de werkbeleving van zorgverleners en de kosten. Terwijl, als die effecten inzichtelijk zouden zijn, dit een enorme stimulans voor de JZOJP-beweging zou kunnen betekenen. Voor nu is het duidelijk dat nog te weinig lokaal en regionaal ontstane JZOJP-initiatieven worden gemonitord en geëvalueerd. Daar beoogt de lerende RIVM-evaluatie verandering in te brengen. Evaluatie is niet alleen waardevol om de effecten te weten te komen, maar ook om de succes- en faalfactoren te leren kennen. Anders gezegd: het is belangrijk de context en interventie te relateren aan de effecten. Belangrijk is vooral te weten te komen hoe je de effecten van domeinoverstijgende zorg kunt vaststellen en wat de sleutelfactoren en handelingsperspectieven zijn (zorginhoudelijk en procesmatig), die bijdragen aan een effect. Omdat het functioneren en de gezondheid van burgers centraal staat, is het belangrijk niet louter medische of klinische effecten in beeld te brengen, maar ook de effecten op de kwaliteit van leven en het kunnen meedoen naar wens en vermogen. Effectonderzoek kan ook licht werpen op de juistheid van de aannames achter het JZOJP beleid. Voor het daadwerkelijk binnenhalen van de winst moet de praktijk kunnen en willen leren van goede en slechte voorbeelden. Dat vraagt om een cultuur van leren en

---

³ [Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024](#)

⁴ [Policy brief kwaliteit van leven als criterium voor de gezondheidszorg, NWO 2019](#)

⁵ [Kennisagenda JZOJP](#) /vraagstukken en aanbevelingen nr. 3 effectiviteitsvraagstuk

verbeteren, en om vormen van onderzoek en onderwijs, waarbij kennis en scholing met, door en voor de praktijk worden ontwikkeld. Voor dit praktijkleren is een beter overzicht van praktijkinitiatieven, hun effecten en inzichten nuttig, evenals kennis over hoe je praktijkleren het beste vormgeeft (vanzelfsprekend te ontwikkelen in nauwe samenspraak met de praktijk). Dat betekent naast uitkomstevaluaties ook procesevaluaties en niet alleen summatieve, maar ook formatieve evaluaties.

Aanbeveling 3 uit deze kennisagenda luidt: Zet in op het monitoren van de (m.n. voor de zorggebruiker relevante) effecten van JZOJP-praktijkinitiatieven, op het (lokaal/regionaal) doorontwikkelen en vertalen van effectieve aanpakken in tools en handelingsperspectieven, en op effectiviteitsonderzoek.

3 Structuur van de opdracht

De opdracht bestaat uit twee onderdelen:

1. Ontwikkeling instrumentarium
2. Voucherregeling

Instrumentarium

Vanuit dit onderdeel wordt verkend of beschikbare instrumenten geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de evaluatie van de (kosten)effectiviteit van de brede benadering van gezondheid (dus over het fysieke en sociale domein heen). De instrumenten zijn bedoeld voor organisaties en (decentrale) overheden.

Daarbij gaat het in eerste instantie om instrumenten voor specifieke groepen zoals mensen in een kwetsbare situatie, lage sociaal economische status (SES), hoogrisico groepen onder jongeren en ouderen. Zoals in de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid benoemd zijn dit de groepen met grote gezondheidsproblematiek waar gemeenten mee aan de slag moeten. Bij de ontwikkeling van de instrumenten dient ook rekening te worden gehouden met andere criteria zoals de kwaliteit van zorg, betaalbaarheid, gezondheid van de populatie en tevredenheid van zorgverleners (Quadruple Aim).

Het instrumentarium voor specifieke groepen is zowel gericht op het bevorderen van kwaliteit van leven van de individuele persoon (bijvoorbeeld in een zorgplan) als op gebruik in beleid en onderzoek. Omdat de differentiatie ook een risico vormt voor de vergelijkbaarheid van zorginterventies en hun effecten tussen verschillende groepen, is er de wens voor een meer generiek meetinstrument.

Aan instrumenten om kwaliteit van leven te meten zitten ook ethische overwegingen, zoals uit het NWO programma Kwaliteit van Leven en Gezondheid is gebleken. Een voorbeeld daarvan is de vraag of eigen verantwoordelijkheid en leefstijl een rol moeten spelen bij de vergoeding van zorg. In het onderzoek worden de ethische vraagstukken betrokken om zo te komen tot een verfijning en een verbetering van het meetinstrumentarium

De uiteindelijke scope van het instrumentarium zal in overleg met relevante stakeholders worden bepaald (zie hoofdstuk 4). De bespreekpunten met stakeholders betreffen: is er behoefte aan de ontwikkeling van een instrumentarium of kan gebruik gemaakt worden van reeds ontwikkelde instrumenten? Is het instrumentarium geschikt om het handelen in de praktijk te evalueren en is dit instrumentarium ook te gebruiken bij besluiten over het te verzekeren pakket? Is het mogelijk en zinvol om te komen tot een generiek instrument voor algemene groepsoverstijgende evaluaties? Draagt het instrument bij aan maatschappelijke ongelijkheden (tussen groepen)?

De resultaten van verkenning en project krijgen een plek op het dashboard dat voortgekomen is uit het programma Kwaliteit van Leven en Gezondheid en (mede) ondergebracht is bij het Zorginstituut Nederland om hiermee de implementatie/toepassing van de juiste instrumenten te bevorderen.

Voucherregeling

Vanuit ZonMw wordt geld beschikbaar gesteld voor professionals om hen te ondersteunen bij de implementatie van mooie voorbeelden in de praktijk. Deze voorbeelden zijn te vinden op de nog te ontwikkelen digitale zorgkaart van het institute for Positieve Health (iPH) en Alles is Gezondheid (AiG). Professionals kunnen een kennisvoucher aanvragen voor ondersteuning van een expert uit een goed voorbeeld. Zij kunnen hiermee makkelijker een volgende stap zetten in het werken met dit gedachtegoed.

Wat is een kennisvoucher?

Een kennisvoucher is een laagdrempelig subsidieinstrument op basis van High trust. High trust betekent dat er relatief weinig verantwoording afgelegd hoeft te worden naar de opdrachtgever (ZonMw); dus zonder tussen- of eindrapportages. Het doel hiervan is om het aanvraagproces laagdrempelig te houden. De verantwoording gaat via een verantwoordingsformulier achteraf.

4 Uitvoering en selectie van de voorstellen

Instrumentarium

Om te komen tot een toepasbare set aan instrumenten worden de volgende stappen gezet:

- 1) Online discussie over het meetbaar maken van het toepassen van brede gezondheidsconcepten
- 2) Bilateraal overleg met relevante stakeholders (ter voorbereiding van een eventuele gezamenlijke bespreking) over de focus en haarbaarheid van het project en de samenstelling van het consortium.
- 3) Uitzetten oproep onder relevante en deskundige onderzoeksgroepen
- 4) Honorering en halfjaarlijkse monitoring, via overleg op basis van schriftelijke verslaglegging.
- 5) (Plenaire) presentatie van resultaten
- 6) Onderbrengen resultaten in dashboard KVLG

Selectie van subsidievoorstellen

De call wordt, naar verwachting, op uitnodiging uitgezet onder relevante en deskundige onderzoeksgroepen.

Voucherregeling

Nadat het IPH en AiG een aantal voorbeelden (minimaal 7) op de digitale zorgkaart hebben gezet (met informatie en filmpje) kan het vouchertraject van start gaan. De aanvragen verlopen via een aanvraagformulier op de ZonMw-website en geschiedt op basis van het 'wie het eerst komt, die het eerst maalt'- principe.

5 Management en organisatie

Programmacommissie

Deze opdracht pakt ZonMw op als een apart organisatie breed thema. Breder dan het Preventieprogramma zoals in de opdrachtbrief wordt gesuggereerd. Voor de beoordeling van de voorstellen wordt geen aparte programmacommissie maar een **tijdelijke beoordelingscommissie** samengesteld, op basis van reeds bestaande ZonMw en NWO commissies van relevante programma's. Het gaat daarbij om experts op het gebied van onder anderen methodologie, kwaliteit van Leven en burgerparticipatie.

De commissieleden functioneren op persoonlijke titel. Bij de samenstelling van de commissie wordt rekening gehouden met de Code Omgaan met Persoonlijke Belangen van ZonMw en NWO.

5.2 Rol ZonMw

ZonMw is verantwoordelijk voor het uitzetten van de subsidieoproep voor deze opdracht en doet dit in samenwerking met NWO-SGW. Tevens is ZonMw verantwoordelijk voor de beoordeling van de ingediende subsidieaanvraag, de uiteindelijke toekenning van de subsidie en stelt hiervoor een aparte beoordelingscommissie in. ZonMw is ook verantwoordelijk voor de procesmatige monitoring van de voortgang van projecten. Ook het uitzetten van de vouchers en de evaluatie valt onder verantwoordelijkheid van ZonMw.

ZonMw is gehouden aan de Europese staatssteunregeling. Hiervoor bestaan verschillende regelingen die al dan niet aan de orde kunnen zijn. ZonMw zet de subsidierondes binnen dit programma uit en checkt of deze in overeenstemming zijn met het staatssteunrecht. Indien een regeling inzake staatssteun van toepassing is, zal dit vermeld worden in de subsidieoproep, alsmede een toelichting daarop. Er kunnen nadere voorwaarden gesteld worden aan de te subsidiëren activiteiten en subsidiabele kosten. Tevens kan het er toe leiden dat kosten niet volledig worden gesubsidieerd.

Voor verspreiding van resultaten zet ZonMw, naast de communicatie via de betrokken partijen (waaronder beroepsgroepen), de eigen reguliere communicatiekanalen in (website, nieuwsbrief, bijeenkomsten) om te communiceren over de uitkomsten. Daarnaast vraagt ZonMw subsidieaanvragers een deel van hun budget te reserveren voor communicatie en implementatie.

5.3 Beoordelingsprocedure

Voor deze opdracht maakt ZonMw in principe gebruik van de standaardprocedures van ZonMw voor het indienen en beoordelen van het projectvoorstel. Deze zijn beschreven in de brochure 'Procedures ZonMw', te downloaden op www.zonmw.nl. Eventuele aanvullende voorwaarden worden benoemd in de subsidieoproepen.

Ook de voucherregeling wordt uitgezet volgens de meest recente inzichten van ZonMw.

5.4 Voortgangsbewaking

Van het gehonoreerde project ontvangt ZonMw een tussen- en eindverslag. ZonMw beoordeelt of het project is uitgevoerd conform de oorspronkelijke (of eventueel aangepaste) subsidieaanvraag. Tussentijds vindt overleg plaats met de projectleider.

ZonMw informeert de opdrachtgever over beide trajecten via de contacten met de programmawaarnemer van VWS en het tussen- en jaarverslag.

5.5 Evaluatie van de opdracht

ZonMw zal na het eerste jaar een voorstel doen voor de evaluatie van het instrumentarium en de kennisvouchers. In de evaluaties wordt aandacht besteed aan impact en het verloop van het proces, waaronder de samenwerking met IPH/AiG.

5.5 Communicatie- en implementatieplan

Gezien het beperkte budget voor deze opdracht wordt waar mogelijk aansluiting gezocht bij communicatie- en implementatietrajecten van betrokken partijen.

6 Planning en begroting

6.1 Globale planning

Instrumentarium

Verkenning	okt 2020-feb 2021
Subsidieoproepen uitzetten	maart 2021
Indienen voorstellen	juni 2021
Start en looptijd project	2022-2024

Voucherregeling

Vorbereidingen;	
Keuze voorbeelden	eind 2020 (iPH)
Presenteren voorbeelden	1 ^{ste} kwartaal 2021 (AiG)
Communiceren over vouchers en start aanvragen vouchers	voorjaar 2021 (ZonMw)

6.2 Begroting

Deze opdracht heeft een budget van ruim 7 ton en een looptijd van 4 jaar. De subsidieronden vinden plaats in 2021. De periode 2021-2024 wordt gebruikt voor de monitoring van de nog lopende projecten, de communicatie over de resultaten en evaluatie van de opdracht.

- Instrumentarium (incl. bijdrage NWO):	€ 514.237,- (475.000,- + 39.237,-)
- Voucherregeling	€ 180.000,-
- Programmeringskosten en communicatie	€ 45.000,-
	+ _____
- Totaal programma	€ 739.237,-

Een gedetailleerde begroting met verplichtingen, liquiditeiten en bevoorschotting is beschikbaar voor de opdrachtgever.

7 Bijlage

7.1 Uit algemene opdrachtbrief VWS 8 juli 2020

Preventie

PP6: **Positieve Gezondheid**

Als uitbreiding van het afgeronde programma Kwaliteit van Leven en Gezondheid (gericht op de evaluatie van gezondheidsuitkomsten) van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de lopende (onderzoeks)projecten van o.a. het RIVM en de Universiteit van Maastricht naar de effectiviteit van brede gezondheidsconcepten, vraag ik ZonMw een tweetal onderzoeken/projecten uit te voeren:

Ten eerste vraag ik ZonMw met relevante stakeholders een toepasbare set aan instrumenten te ontwikkelen om te komen tot een evaluatie van de (kosten)effectiviteit van de brede benadering van gezondheid. Wellicht kunnen ook andere criteria in deze instrumenten worden opgenomen, zoals de kwaliteit van zorg, betaalbaarheid, gezondheid van de populatie en tevredenheid van zorgverleners (Quadruple Aim). Ik vraag ZonMw als onafhankelijke partij om ervoor te zorgen dat bestaande onderzoeksgroepen elkaar hierbij opzoeken en benutten.

Tevens vraag ik ZonMw zorg te dragen voor de benodigde kwaliteitstoets voor dit type onderzoek. Het ontwikkelde instrumentarium is bedoeld voor organisaties en (decentrale) overheden om hun werk te kunnen evalueren vanuit een breed gezondheidsconcept, zoals ook de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid beschrijft. Op deze manier kan ervoor gezorgd worden dat op meso en macro niveau kan worden gewerkt aan de ontwikkeling van (beleids)doelen vanuit de brede benadering van gezondheid.

Ten tweede lopen er in Nederland een groot aantal initiatieven rondom Positieve Gezondheid. Een groot deel daarvan is reeds in kaart gebracht door het RIVM in haar factsheet "het gebruik van brede gezondheidsconcepten". Mensen die lokaal aan Positieve Gezondheid werken, willen we verbinden en laten leren van elkaar. Burgers en professionals kunnen zo makkelijker een volgende stap in het werken met dit gedachtegoed zetten. In aanvulling op de vanuit Alles is Gezondheid (AiG) en het Institute for Positive Health (iPH) te ontwikkelen digitale landkaart vraag ik ZonMw een voucherregeling vorm te geven waarbij zowel burgers als professionals - die voldoen aan nader te bepalen voorwaarden - met kleine bedragen met het gedachtegoed aan de slag kunnen gaan. De voucherregeling kan - na een voorbereidingsfase in afstemming met AiG en iPH - naar verwachting per 2022 ingaan.

Voor deze twee onderdelen is voor een periode van vier jaar (2021-2024) in totaal maximaal € 700.000 beschikbaar; € 500.000 voor de instrumentontwikkeling en € 200.000 voor de vouchers. Hierbij nodig ik u uit om een programmavoorstel in te dienen voor deze aanvullende projecten onder het Preventieprogramma, inclusief een begroting en liquiditeitsprognose van de uitvoeringskosten.

Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

ZonMw stimuleert
gezondheidsonderzoek en
zorginnovatie

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl
www.zonmw.nl